

Київське вище професійне училище
технологій та дизайну одягу

**Народні традиції.
Виробництво тканини – минуле та
сьогодення.**

Виховна година

Підготувала:
викладач
Плюшко Г. Г.

2014

Тема: Народні традиції. Виробництво тканини – минуле та сьогодення.

Мета:

- Пробудити й розвинути любов та повагу до мистецтва рідного краю, його історичного спадку, виховати почуття відповідальності за здобутки творців прекрасного й внутрішню потребу зберігати та примножувати їх.
- Ознайомити з історією виробництва тканини, видами інструментів, матеріалами та різновидами ткацького обладнання.

Обладнання: зразки тканини, скатертини, вишиванки, журнали та підручники з ткацтва.

Ткацтво – один із найдавніших видів декоративно-ужиткового мистецтва. Із покоління в покоління передавались його кращі традиції. Існує багато прийомів візерункового ручного ткацтва. Домоткані вироби відігравали велику роль у прикрашенні житла при проведенні свят, побутових і весільних обрядів. Ручне ткацтво зберігає свою значимість і в наші дні. Багато традицій ручного народного ткацтва знаходять своє продовження в роботах художників, які створюють візерунки для ткання і різноманітних виробів ручного і машинного виробництва.

Незважаючи на те, що ткацтво досить поширене в нашому побуті, не всі, хто хотів би займатися цим своєрідним мистецтвом, знають процес його виготовлення, хоч він не дуже складний і не потребує особливих інструментів і матеріалів. Оволодіння технологією ткацтва дає можливість відновлювати народні традиції, дає можливість проявляти свої творчі здібності і виконувати творчі завдання, самостійно створювати проекти (вироби) за власним задумом. Використовується ця технологія для виготовлення різноманітних предметів побуту.

Українські народні тканини (ткацтво) мають різне призначення, виготовляються народними майстрами ручним способом. Ткацтво — сукупність виробничих процесів виготовлення тканини на ткацькому верстаті шляхом переплетення взаємно перпендикулярних текстильних ниток. До народних тканин належать сурові полотна, сукна, вовняні тканини, поштучні вироби (скатерки, рушники, хустки, пояси, рядна, намітки, плаhti, запаски та ін.).

Примітивне ручне ткацтво виникло ще за часів неоліту як вид плетіння. Вважають, що ручний ткацький верстат виник ще за 5 тисяч років до н. е. Рання стадія ткацького виробництва на східнослов'янських землях припадає на період трипільської культури. Археологічні знахідки цього періоду являють собою значну кількість ткацького знаряддя — деталі первісних ткацьких верстатів, глиняні прясельця для веретен, ткацькі грузила. Самих тканин цього періоду не виявлено, але є відбитки їх на денцях керамічного посуду. В Київській Русі ткацтво було важливим ремеслом. Із X ст. зустрічаються згадки про наявність на Русі сукна, з якого шили свити і опанчі.

З літописних джерел та археологічних досліджень відомо про наявність килимів у побуті Стародавнього Риму, країн Сходу, а також Київської Русі.

Серед слов'янського народу килими були обов'язковим атрибутом житла. В Україні майже в кожному селі ткали килими. Їх використовували в оздобленні житла, а крім того, вони мали й ритуальне призначення. Окремим регіонам властиві особливі орнаментальні й колористичні вирішення килима. Так, для Київщини, Полтавщини характерне розміщення рослинного орнаменту по всьому полю килима, на Поділлі композицію килима вирішено у вигляді стилізованих квітучих рослин у вазонах. У Карпатах укрупнені мотиви геометричного орнаменту в поєднанні з гладенькими смугами. Проте в межах одного регіону ткацтва та килимарства чи в кількох селах або навіть в одному селі нерідко існують відмінності в колористичному вирішенні та в орнаментіці.

Спочатку ткацтво було в Україні домашнім ремеслом, з часом воно розмежувалось на сільське і міське ремесла, що привело до виникнення і співіснування протягом кількох століть двох форм — народного домашнього промислу та цехового ремесла.

Перші механічні ткацькі верстати з'явилися в Англії наприкінці XVIII ст. Велике значення у розвитку ткацтва мало винайдення у 1804 році машини Жакардо. У вітчизняному ткацтві перші механізовані верстати стали застосовувати на початку XIX ст. У XVII—XIX століттях на основі існуючих у Львові, Городку, Дрогобичі, Стрії цехів та дворових поміщицьких майстерень виникли ткацькі мануфактури — у Лагоді та Бродах на Львівщині, Залізцях, Немирові та Тульчині на Поділлі, Горохові та Корці на Волині, Києві, на Чернігівщині, Полтавщині та Харківщині. На цих мануфактурах народними майстрами виготовлялися у значній кількості багато оздоблені й коштовні

тканини — шпалери (гобелени), золототкані тканини — поплін, оксамит, китайка, тафта, кумач.

Мистецтво ткачів найяскравіше виявилось у виготовленні візерункових тканин. Для візерункового ткацтва майстрині самі готували пряжу з місцевої сировини і фарбували домашнім способом. Провідними техніками візерункового ткання були:

- класичний ручний перебір;
- ремізно - підніжкове візерункове ткання;
- техніка килимового закладного ткання.

Оздоблювалися народні тканини крім тканого візерунку ще вибійкою, гаптуванням або вишивкою. За візерунком, композицією і колористикою вони були досить різноманітними: смугасті, картаті, з геометричним чи рослинним орнаментом, прикрашені стилізованими мотивами птахів, тварин, дерев.

Загалом кольорове вирішення українських народних тканин було злагодженим, позбавленим строкатості. Переважали в основному світлі кольори полотна і білої вовни, коричневі, сірі відтінки. Чорний колір був типовим для тканин, із яких шили верхній одяг бойки і лемки. Поширеним був яскраво-червоний, а також синій. Рідше використовували кольори — зелений, жовтий і фіолетовий.

З кінця XIX — початку XX ст. у зв'язку з поширенням машинного текстильного виробництва народне ручне ткацтво почало занепадати. Відродження його на базі народних традицій розпочалося із 30-х років XX століття. Особливого розвитку воно набуло в традиційних осередках народного ткацтва. У галузі художнього ткацтва в Україні працювало і працює багато талановитих майстрів та художників. З XVIII—XIX ст. стали відомими імена досвідчених ткачів — П. Бідного, родини Роликів і Демченків.

У наш час особливо відзначились у цій галузі лауреати Державних премій України ім. Т. Г. Шевченка, заслужені майстри народної творчості України Г. Верес і Г. Василящук; заслужені майстри народної творчості України Н. Антончик, О. Балун, Н. Бабенко, М. Виноградська, П. Клим, Г. Денисенко, В. Ракоїд, Д. Єфремова та інші.

Косовські візерункові тканини — художні вироби ручного ткацтва, що виготовлялися на Косовщині та в гірських районах Івано-Франківської області України. У 1882 році в Косові було організоване ткацьке товариство, яке надавало допомогу ткачам щодо художнього і технічного удосконалення їх творчості. У II половині XIX ст. поширеним типом художніх тканин були візерункові тканні верети з поперечними смугами, ліжники, поліхромні пояси з багатим орнаментом, які набули широкого розвитку з 40-х років XX ст. У цей період у Косові та навколишніх селах створено ряд ткацьких артілей, які згодом укрупнилися і були реорганізовані у фабрики. Найбільш характерними для

Косовських тканин є поперечносмугасті візерунки, виконані в яскравих, золотисто-жовтих кольорах, що доповнюються блакитним, зеленим, фіолетовим та білим.

Буковинські візерункові тканини — своєрідні ткані художні вироби, виконані на Буковині (Чернівецька обл.). Міцні традиції художнього ткацтва дозволили в м. Хотині і Путивлі організувати промислове виготовлення килимів, накидок, серветок, їх геометричний і геометризовано-рослинний малюнок будується за принципом поперечносмугастих композицій.

Львівські візерункові тканини виготовлялися на Львівщині. Розвиток народного ткацтва тут відомий здавна. Уже в XIV ст. на цій території заснуються спеціальні ткацькі цехи в Самборі (1376 р.), у Львові (1445 р.), Городку (1537 р.). Серед виробів цехових майстрів Львівщини основне місце займало полотно і вироби з нього — скатертини, рушники, перемітки, сорочки. Значного розвитку набули львівські тканини в XVII ст. на ткацьких мануфактурах, які існували у Бродах, Сокалі, Львові, Золочеві. Основними видами продукції були килими, а також шовкові й золотоліті тканини. Із XIX ст. спостерігався занепад ручного ткацтва на Львівщині, його поступово витісняло машинне. Відновлення ручного виробництва відбулося у повоєнні роки. Тут виникає ряд ткацьких артілей, де на ручних верстатах виготовлялися скатерки, покривала, рушники, килими. У 1960 році при Львівському відділенні Художнього фонду України відкрито Ткацьку художньо-виробничу майстерню. Наприкінці 60-х років художньо-виробничу майстерню була реорганізована у спеціалізований ткацький цех, де випускаються візерункові тканини: верети, рушники, декоративні доріжки, накидки для м'яких крісел і телевізорів, виготовляються одягові тканини.

Орнамент львівських узорних тканин в основному геометричний, із використанням елементів народного ткацтва. Колорит поліхромний, з перевагою теплих рожево-червоних, брунатних, світло-сірих тонів. Деколи вживається люрекс.

